

CUPRINS

Introducere 11

PARTEA ÎNTÂI: SÂMBĂTĂ, 28 APRILIE 1945

1. **Moartea lui Mussolini** 15
Mussolini și amanta lui luați din pat;
Rachele Mussolini speriată pentru soarta copiilor ei;
Mussolini împușcat la lacul Como
2. **În Berlin** 22
Hitler în buncărul lui; Helmut Altner luptă pentru
viața sa; Hildegard Knef îngrozită de un posibil viol
3. **Himmler solicită pacea** 29
Himmler se oferă să se predea; un astrolog chemat la
Lübeck; contele Bernadotte cuprins de disperare;
Jack Winocour dezvăluie presei trădarea lui Himmler;
Hitler ordonă o execuție
4. **Fuga naziștilor** 38
Dönitz se pregătește să moară; Speer se ascunde în
pădure; Ribbentrop în drum spre Plön; Göring
prizonier în propriul său castel; Rudolf Hess într-un
azil din Țara Galilor

PARTEA A DOUA: DUMINICĂ, 29 APRILIE 1945

5. **Haos în Italia** 47
Mussolini spânzurat la Milano; Rachele Mussolini
ascultă vestea la radio; armata germană acceptă
termenii capitulării; Sophia Loren se teme de
marocani; Harold Macmillan și fragmentele de creier
împrăștiate; Ezra Pound așteaptă să fie arestat;
Joseph Heller bucuros să ajungă acasă

- 6. Himmler ridică ochii spre stele** 65
Lui Himmler i se citește horoscopul; Hitler se însoară; rușii se apropie de Reichstag; Altner se luptă în subteran; Hildegard Knef fuge pentru a-și salva viața; viol în masă în Berlin
- 7. Belsen** 81
Aproape toate cadavrele îngropate; Chaim Herzog și Willie Whitelaw; steagul britanic nu este arborat; Josef Kramer și Irma Grese; Marlene Dietrich și secretul rușinos al surorii ei; indignare în Londra și Statele Unite
- 8. Operațiunea Manna** 93
Alimente parașutate deasupra Olandei; olandezii așteaptă mana cerească; regina Wilhelmina încântată; Walter Cronkite, martor al înfometării; Audrey Hepburn scapă de bordel
- 9. Dachau** 105
Americani ajung la Dachau; la atrocități se răspunde cu atrocități; deținuți extaziați, experimente științifice; pastorul Niemöller este tot prizonier

PARTEA A TREIA: LUNI, 30 APRILIE 1945

- 10. Națiunile Unite** 123
Winston Churchill la Chequers; Harry Truman în Washington; Jan Smuts în San Francisco; dispute procedurale la Națiunile Unite; Molotov creează probleme; Jack Kennedy dezamăgit; Orson Welles și o stripteuză; generalul Franco se teme de excludere; Vidkun Quisling resemnat în fața sortii

-
- 11. Asaltul asupra Reichstagului** 140
Rușii atacă Reichstagul; Adolf Hitler își pregătește moartea; Altner se întâlnește cu tinere SS; Hildegard Knep în așteptarea baionetei; Nikolai Masalov salvează un copil; Hitler își ia rămas-bun
- 12. Lordul Haw Haw este chemat la rampă** 154
Dönitz preia frâiele conducerii; ultima transmisie a lui William Joyce; rușii eliberează Ravensbrück; Odette Samson în celulă; Ziua Judecării de apoi în Neubrandenburg; Micheline Maurel în fața plutonului de execuție
- 13. Americanii cuceresc Münchenul** 167
Generalul Bedell Smith se întâlnește cu Seyss-Inquart; München cade în mâinile americanilor; Lee Miller la Dachau; Victor Klemperer așteaptă cu nerăbdare eliberarea; Henry Kissinger își caută familia
- 14. Italia** 179
Condițiile capitulării ajung la Bolzano; haos la cartierul general al Wehrmachtului; cancelarul Austriei pe punctul de a fi eliberat; Veneția nu este recunoscătoare Aliaților; cadavrul lui Mussolini examinat pentru urme de sifilis; Rachele Mussolini se teme de execuție
- 15. Hitler merge în Valhalla** 189
Sex în grup în buncăr; Hitler se sinucide; Traudl Junge vede locul unde s-a întâmplat totul; cadavrele arse în grădină; Goebbels și Bormann îi contactează pe ruși

PARTEA A PATRA: MARȚI, 1 MAI 1945

- 16. Nemții vor să discute** 199
 Generalul Krebs se întâlnește cu generalul Ciuikov; maiorul Bersenev împușcat sub un steag alb; căderea Reichstagului; Altner află de moartea lui Hitler; Hildegard Knef arestată pentru dezertare; Goebbels își scrie epitaful
- 17. Naziștii se regrupează** 211
 Dönitz, noul Führer; feldmareșalul Keitel sub focul RAF; Heinrich Himmler nu vrea să renunțe; Ribbentrop se gândește la o slujbă; SS ezită să-l împuște pe Göring; Albert Speer în lacrimi
- 18. Ziua de 1 Mai în Rusia** 220
 Iosif Stalin primește salutul; Alexandr Soljenițîn la Lubianka; Nikita Hrușciiov în Kiev; Clementine Churchill în Odessa; Otto Frank tânjește să-și revadă copiii
- 19. Operațiunea Chowhound** 229
 Americanii parașutează alimente pentru olandezi; generalul Patton eliberează Moosburg; Lee Miller în apartamentul lui Hitler; von Rundstedt se predă; Wernher von Braun îi așteaptă pe americani; soldatul Ratzinger dezertează; Leni Riefenstahl fuge
- 20. Dönitz se adresează națiunii** 224
 Magda Goebbels își omoară copiii; Traudl Junge fuge din buncăr; Hildegard Knef scapă de execuție; Dönitz anunță moartea lui Hitler; Helmut Altner și fetele goale din SS; Leni Riefenstahl plânge toată noaptea; Emmy Göring aude vestea; Willy Brandt o anunță în Suedia

PARTEA A CINCEA: MIERCURI, 2 MAI 1945

- 21. Vestea face înconjurul lumii** 257
Winston Churchill la cină; Harold Nicolson ascultă radioul german; Elsie Brown își bea ceaiul; Charles Wheeler dă vestea prizonierilor; Robert Runcie avansează spre Lübeck; lordul Carrington se simte ușurat; o englezoaică din Hamburg; Dönitz solicită pacea
- 22. Naziștii își reconsideră pozițiile** 265
Albert Speer refuză să fugă; Himmler se îndreaptă spre Danemarca; comandantul de la Auschwitz; Ribbentrop se ascunde; Hans Franck urmărește sosirea americanilor; Ernst Kaltenbrunner îl pune la curent pe Adolf Eichmann; Göring cere să fie eliberat; Paula Hitler își jelește fratele; Rudolf Hess vrea să vadă atrocitățile
- 23. Capitulara din Italia** 275
Arestări la cartierul general al Wehrmachtului; neozeelandezii ocupă Trieste; feldmareșalul Alexander anunță capitulara; Bob Dole pe moarte; Spike Milligan deprimat; Herbert von Karajan se ascunde; Rachele Mussolini dusă la Milano
- 24. Căderea Berlinului** 286
Generalul Weidling se predă; Johannes Hentschel singur în buncăr; căutarea cadavrului lui Hitler; steagul roșu deasupra Reichstagului; Traudl Junge se întâlnește cu rușii; Martin Bormann se sinucide; Hildegard Knef la un pas de libertate; Helmut Altner rănit și deziluzionat

25. Acum, când Führerul nu mai este	301
Fiul lui Bormann deznădăjduit; Günter Grass complet nepăsător; la fel și Odette Samson; răzbunarea lui Simon Wiesenthal; Victor Klemperer se întâlnește cu americanii; un cadou pentru Oskar Schindler; lui Roman Polanski îi este dor de mama lui; Karol Wojtyła curăța latrine; Pierre Laval încearcă să scape; Eamon de Valera exprimă condoleanțe germanilor	
26. Germania capitulează	316
Montgomery îl umilește pe amiralul Friedeburg la Lüneburg Heath; generalul Jodl cerșește îndurare lui Bedell Smith	
<i>Epilog</i>	319
Războiul ia sfârșit, personajele pleacă; naziștii spânzurați la Nürnberg	
<i>Note</i>	331
<i>Bibliografie</i>	340
<i>Index</i>	348

INTRODUCERE

PUȚINE EPISOADE DIN ISTORIE au reușit să zguduie lumea în măsura în care au făcut-o cele cinci zile de la sfârșitul lui aprilie 1945, începând cu asasinarea lui Mussolini și sfârșind cu vestea că Hitler s-a sinucis în buncărul său din Berlin. Plecarea celor doi dictatori era așteptată de multă vreme, dar maniera în care au dispărut nu a fost totuși mai puțin teribilă: Mussolini și amanta lui spânzurați cu capul în jos în fața unei mulțimi batjocoritoare, iar trupul lui Hitler redus la o grămăjoară wagneriană de cenușă, în timp ce Magda Goebbels își otrăvea copiii, iar personalul scos din minți al Cancelariei făcea sex în grup înainte de a-și înfrunta propria moarte. Nici chiar cel mai melodramatic romancier din lume n-ar fi putut inventa un asemenea deznodământ.

La fel de îngrozitoare au fost și atrocitățile comise în aceeași perioadă de rușii care luaseră cu asalt Germania. Atrocitățile au atins apogeul în Berlinul înconjurat de ruși, unde violul în masă a făcut ravagii la o scară nemaiîntâlnită până atunci. Faptul că propriii lor conaționali, soldații germani, se comportaseră la fel în Rusia nu le putea consola pe femeile de toate vârstele care fugeau terorizate sau, adesea, se sinucideau pentru a evita să fie violate de bandele provenite din rândul trupelor sovietice, nefamiliarizate cu rafinatele occidentale precum electricitatea și toaletele instalate în casă. Însăpăimântătoare au fost și dezvăluirile legate de lagărele de concentrare, apărute în urma deceselor lui Hitler și Mussolini. Dachau a fost capturat de americani în aceeași zi în care Il Duce a fost spânzurat la Milano. Ravensbrück a căzut o zi mai târziu, în timp ce Hitler își lua singur viața. Primele fotografii de la Belsen și Buchenwald au ieșit la iveală în săptămâna aceea și au fost arătate unui public neîncredător. Majoritatea erau atât de înfiorătoare, încât n-au putut fi publicate în presă. Au fost însă prezentate în diferite orașe, astfel încât oamenii din lumea liberă să poată vedea

dovezile cu propriii lor ochi și să înțeleagă ce se întâmplase cu adevărat în Germania nazistă.

Era important ca lumea să vadă acele fotografii. Toți citiseră ziarele și auziseră zvonurile despre lagăre, dar asta nu înseamnă că le și crezuseră. Richard Dimbleby, reporter la radio, un om de o integritate mai presus de orice bănuială, convinsese cu mare greutate scepticul BBC să difuzeze relatarea sa, în calitate de martor ocular, despre lagărul de la Belsen. Nici altora nu li se dăduse crezare atunci când povestiseră ceea ce văzuseră. În timpul Primului Război Mondial, circulară peste tot zvonuri că nemții de pe Frontul de Vest topeau cadavrele umane pentru grăsime. Zvonurile s-au dovedit ulterior false, fiind aproape sigur răspândite de propaganda britanică. Acum, apăruseră din nou, însoțite de povești despre gazări în masă, schelete ambulante, capete zbârcite și abajururi confecționate din piele umană tatuată. Nu-i de mirare că oamenii rămâneau sceptici.

La Londra, cinematograful în care a rulat primul film despre lagăre a fost pichetat în săptămâna aceea de o mulțime furioasă, scandalizată de faptul că propriul său guvern mințea din nou. Această furie a fost împărtășită de milioane de germani, conștienți de faptul că în lagăre se petrecuseră lucruri grave, dar convinși că atrocitățile fuseseră exagerate în mod grosolan de propaganda Aliților pentru a justifica războiul.

Însă fotografiile nu mințeau. „Să vezi înseamnă să crezi” era titlul expoziției organizate de *Daily Express* la Londra în acea săptămână. Oamenii stăteau cu miile la coadă să vadă fotografiile de la Buchenwald și ieșeau de acolo muți de uimire și de groază. Mai târziu, au văzut la cinematograful filmul despre Belsen: schelete împinse cu buldozerul în gropile comune, iar civilii germani stând în picioare lângă soldații din SS, totul filmat într-o singură secvență, fără tăieturi de montaj, ca să nu apară acuzații de falsificare a imaginilor. Fotografiile nu mințeau. Erau prea multe, făcute într-o mulțime de locuri, validate de prea mulți martori oculari pentru ca poveștile pe care le conțineau să fie o minciună. Un asemenea lucru era imposibil.

Oare să mai fie nevoie de încă o carte despre acea săptămână deja extrem de bine documentată, oricât ar fi fost ea de zguduitoare? Răspunsul trebuie să fie „da” dacă materialul pe care-l conține este nou sau ieșit din comun. Toată lumea știe, de pildă, că Hitler se afla la Berlin atunci când a murit, dar câți știu că sora lui locuia în anonim la Berchtesgaden, sub numele de Frau Wolff, și că a păstrat tăcerea în timp ce oaspeții pensiunii ei discutau despre moartea fratelui său? Sau că Leni Riefenstahl, regizoarea de film favorită a lui Hitler, se afla într-o stațiune de schi din Austria și că n-a putut găsi un loc unde să doarmă atunci când lumea a aflat cine e? Sau că viitorul Papă Benedict dezertase din Wehrmacht și plecase pe jos spre casă, îngrozit de faptul că ar fi putut fi împușcat sau spânzurat de un copac pentru părăsirea postului?

Audrey Hepburn era în Olanda, mulțumită că evitase recrutarea într-un bordel al Wehrmachtului, dar atât de subnutrită, încât ambiția ei de a deveni balerină părea tot mai nerealistă. Roman Polanski, care avea 11 ani, trăia aproape ca un animal sălbatic pe străzile Cracoviei. Bob Dole, grav rănit de un obuz german, zăcea paralizat într-un spital italian, ascultând manifestările de bucurie de la sfârșitul războiului și întrebându-se dacă-și va mai putea mișca vreodată degetele de la picioare. Tot felul de oameni, unii faimoși la vremea aceea, alții urmând să devină celebri mai târziu, și-au amintit cu exactitate unde se aflau și ce făceau în timpul evenimentelor petrecute în jurul lor în cele cinci zile extraordinare.

La fel ca în cartea mea anterioară, *The Greatest Day in History*, despre Armistițiul din 1918, îmi propun și de data aceasta să relatez povestea prin prisma celor care s-au aflat acolo, de preferat oameni cunoscuți sau interesanți, dar fără o legătură normală cu evenimentele descrise. Folosind, acolo unde a fost posibil, propriile lor cuvinte, am acoperit săptămâna în care Hitler s-a sinucis, iar naștii s-au împrăștiat, dar m-am întregat totodată unde s-au aflat în momentele acelea Marlene Dietrich, Günter Grass, Henry Kissinger, Jack Kennedy și o mulțime de alți oameni. Această tehnică a funcționat bine în cazul Armistițiului, oferind un instantaneu al lumii întregi la sfârșitul uneia dintre cele mai uimitoare săptămâni din istorie. Sper că va funcționa și de data aceasta.

O avertizare. Adevărul definitiv nu este întotdeauna ușor de descoperit. Cei câțiva martori oculari, mai ales din buncărul lui Hitler, și-au schimbat mai târziu declarațiile și au oferit relatări diferite și adesea contradictorii despre aceleași evenimente. Alții au păstrat tăcerea decenii la rând, apoi nu și-au mai amintit corect datele și faptele. I-am invidiat întotdeauna pe scriitorii care se simt capabili să afirme cu siguranță că un anumit martor ocular fie se înșală, fie minte. Eu prefer să relatez ceea ce mi-au povestit martorii, stabilind un context atunci când este nevoie și lăsându-l apoi pe cititor să decidă singur gradul de veridicitate al poveștii. Dar pot spune cu siguranță că ceea ce urmează, ori ceva asemănător, s-a întâmplat cu adevărat.

CALDE MULȚUMIRI senatorului Bob Dole și lordului Carrington pentru contribuția adusă la scrierea cărții de față. Le sunt recunoscător și următoarelor persoane: Peter Devitt, curator asistent la muzeul RAF din Hendon, care m-a ajutat să aflu mai multe despre Operațiunea Manna; Katharine Thomson, de la Centrul Arhivelor Churchill al Colegiului Churchill, Cambridge; Alec Holmes, ale cărui cunoștințe în domeniul chirurgiei mi-au permis să înțeleg autopsia lui Mussolini. Mulțumiri le adresez și lui Andrew Lownie, agentul meu literar, și Rob Kirkpatrick, Nicole Sohl și Margaret Smith de la Thomas Dunne Books din New York. De la etajul 17, Rob a redactat cu tact și pricepere manuscrisul unui autor britanic, și i-a luat ceva timp!

În fine, îi cer iertare președintelui Jimmy Carter pentru că nu am reușit să găsec un context potrivit cu generoasa sa contribuție. Mi-a spus că se afla pe mare, alături de Marina SUA, atunci când a murit Hitler, sperând să ajungă la timp în Times Square pentru a celebra încheierea războiului. Spre marele meu regret, nu am găsit un loc potrivit în carte pentru a face această mențiune.